

Голові разової спеціалізованої вченої
ради ID 9269 Національної академії
сухопутних військ імені гетьмана
Петра Сагайдачного, доктору
історичних наук, професору Куцькій
Олесі Миколаївні
вул. Героїв Майдану, 32, м. Львів-26,
79026

РЕЦЕНЗІЯ

на дисертацію ад'юнкта штатного науково-організаційного відділу
Мельника Володимира Васильовича на тему «Армійська авіація в
збройних силах і воєнних конфліктах 1991-2021 рр.: еволюція
організаційної структури, техніки і бойового застосування», подану на
здобуття наукового ступеня доктор філософії за спеціальністю 032 –
Історія та археологія

Актуальність теми дослідження. Досвід воєнних конфліктів
останніх десятиріч переконливо показує важливу роль, яку відіграє в
бойових діях і миротворчих операціях армійська авіація. Ця роль
зберігається і в умовах нинішньої російсько-української війни. Попри різко
зрослу роль безпілотних літальних апаратів, класична армійська авіація,
яка використовує вертольоти різноманітного призначення, продовжує
залишатись найбільш мобільним родом сухопутних військ, здатним
вирішувати широке коло завдань. Виходячи з цього, можна стверджувати,
що обрана В. Мельником тема дисертаційної роботи, безперечно, є
актуальною.

Вх. №	738/575-6
26	06 2025 р
Національна академія сухопутних військ	

Дисертант у ході реалізації поставлених дослідницьких завдань докладно проаналізував еволюцію армійської авіації в провідних країнах світу в період після закінчення холодної війни. Аналіз еволюції організаційної структури армійської авіації, її техніки і озброєння, а також особливостей бойового застосування, проведений В. Мельником, на нашу думку, становитиме суттєвий внесок в підвищення підвищенню ефективності функціонування цього роду військ в Сухопутних військах України.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами Національної академії та кафедри. Дисертація В. Мельника реалізована у відповідності до планів воєнно-історичної роботи у Збройних силах України та планів науково-дослідної роботи кафедри гуманітарних наук інституту психологічної підтримки персоналу Національної академії сухопутних військ ім. гетьмана П. Сагайдачного. Автор є співвиконавцем оперативного завдання «На основі воєнно-історичного аналізу військових конфліктів сучасності виявлення основних тенденцій і закономірностей розвитку форм та способів застосування повітряно-десантних, аеромобільних, десантно-штурмових військ» (шифр «Ретроспектива-Д»).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійно виконаною науковою працею. Усі наведені в дисертації висновки та положення наукової новизни автор отримав особисто. З наукових праць, опублікованих у співавторстві, в роботі використано лише ті ідеї та пропозиції, що є результатом особистої праці здобувача.

Дисертант вперше цілісно і системно дослідив і вирішив актуальне наукове завдання: комплексний аналіз еволюції армійської авіації провідних країн з точки зору організаційної структури цього роду військ, його технічного оснащення, а також бойового застосування у визначених часових рамках (від закінчення холодної війни до початку широкомасштабного вторгнення РФ в Україну).

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та

запропонованих автором рішень, висновків, рекомендацій.

Наукові положення і висновки дисертації належним чином обґрунтовані. Аналіз тексту дисертації та змісту публікацій здобувача це підтверджують.

Достовірність сформульованих у дисертації положень обумовлена поставленою метою та визначеними завданнями дисертаційної роботи.

Авторові вдалося досягти поставленої мети – проаналізувати особливості розвитку і бойового застосування армійської авіації провідних країн світу в період від закінчення Холодної війни до 2021 р.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру.

У процесі виконання наукового дослідження здобувач обґрунтувала низку позицій, що містять наукову новизну. Зокрема, вперше реалізовано наступні завдання:

- комплексно досліджено еволюцію армійської авіації провідних країн світу в період після завершення Холодної війни;
- спираючись на порівняльний аналіз напрацювань вітчизняних та зарубіжних дослідників визначено стан розробки теми, окреслено основні напрями її вивчення;
- проаналізовано основні тенденції змін в організаційній структурі армійської авіації визначених країн;
- досліджено процеси інтеграції БпЛА в структури армійської авіації;
- проведено порівняльний аналіз тенденцій розвитку техніки армійської авіації за її основними класами (ударні гелікоптери; гелікоптери бойового забезпечення; БпЛА) у визначених територіальних і хронологічних рамках.

Дисертаційне дослідження має суттєву наукову значущість і практичну спрямованість представленої праці у вирішенні важливого

питання у сфері національної безпеки і оборони. Питання, які дисертант розкриває у своїй роботі, за обсягом і глибиною висвітлення, обґрунтованістю тверджень свідчать, що вітчизняна історична наука збагатилась науковою роботою, яка містить важливі теоретико-методологічні та прикладні положення.

Повнота викладення основних результатів дисертації. Основні концептуальні положення та висновки дисертаційного дослідження викладено у шістнадцяти наукових публікаціях, із них чотири статті – у вітчизняних фахових виданнях категорії «Б», одна – підрозділ у колективній монографії, дев'ять – статті апробаційного характеру.

Наукове значення та практична цінність визначається тим, що основні положення дисертаційної роботи, зібрані та опрацьовані теоретичні і фактичні матеріали, а також висновки можуть бути застосовані під час розробки навчальних програм, лекційних курсів, навчально-методичних посібників, підручників з історії війн та воєнного мистецтва і дотичних дисциплін для курсантів та ад'юнктів вищих військових навчальних закладів та студентів цивільних закладів вищої освіти. Також дисертаційні матеріали можуть бути використані для написання наукових статей, узагальнюючих праць та монографій із військової історії України та світу рубежа XX-XXI ст.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в освітній процес Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного та Українського католицького університету.

Оцінка змісту, завершеності та оформлення. Дисертація В.В. Мельника відповідає чинним вимогам до такого роду наукових робіт. Структура її містить вступ, чотири розділи, висновки, а також список використаних джерел і додатки. Відповідно до вимог, які пред'являються до дисертаційних досліджень, у вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, визначено мету, об'єкт, предмет дослідження, завдання та

методологію, сформульовано наукову новизну. За усталеною практикою, перший розділ містить аналіз джерельної бази та історіографії дослідження. У ньому також висвітлені методи, які були застосовані дослідником для отримання наукових результатів: комплекс загальнонаукових (аналіз і синтез, діалектичний, логічний, ретроспективний тощо) і спеціально-історичних (історико-порівняльний, історико-типологічний, проблемно-хронологічний та ін.) методів.

У другому розділі показано еволюцію організаційної структури армійської авіації в обраних для аналізу країнах, акцентуючи увагу на змінах, пов'язаних з оптимізацією кількісного складу та організаційного підпорядкування. Третій розділ містить аналіз розвитку парку армійської авіації за основними видами її бойової техніки (ударні гелікоптери; багатоцільові і транспортні гелікоптери; безпілотні літальні апарати). Четвертий розділ присвячений застосуванню армійської авіації у воєнних конфліктах та миротворчих операціях. На нашу думку, структура дисертації, її поділ на розділи та підрозділи, повною мірою відображає ключові аспекти піднятої дисертантом проблематики. Висновки дисертаційної роботи належним чином обґрунтовані і відповідають поставленим завданням.

Завершеність роботи визначається повнотою та результатами виконання поставлених у роботі завдань які у сукупності забезпечують досягнення мети дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

На нашу думку, В. Мельник успішно вирішив поставлені дослідницькі завдання, досягнувши визначеної мети. Зміст дисертації дозволяє стверджувати, що В. Мельник є компетентним дослідником-істориком. Проте деякі положення дисертації, на нашу думку, потребують уточнення та додаткової аргументації:

1. З огляду на триваючу російсько-українську війну авторові слід було б більше уваги приділити аналізу цільових завдань російської армійської авіації, а не лише її організаційної структури.
2. У підрозділ, присвяченому ударним гелікоптерам, на нашу думку, доцільно було б подати порівняльні характеристики основних видів озброєння цих гелікоптерів – адже саме вони значною мірою визначають бойові спроможності цього виду військової техніки.
3. Розглядаючи бойове застосування армійської авіації, дисертант зосереджується на гелікоптерах, але практично не звертає уваги на застосування безпілотних літальних апаратів, інтегрованих в структури цього роду військ.

Вищезазначені є рекомендаціями, тому вони не можуть негативно вплинути на загальну позитивну оцінку теоретичного рівня та практичної значущості результатів дисертаційної роботи В.В. Мельника «Армійська авіація в збройних силах і воєнних конфліктах 1991-2021 рр.: еволюція організаційної структури, техніки і бойового застосування».

Висновок

Тема дисертації повністю відповідає спеціальності 032 — історія та археологія. Дослідження є особистою авторською роботою, цілісною і завершеною згідно з поставленою метою та визначеними завданням.

Рекомендую дисертаційну роботу Мельника Володимира Васильовича «Армійська авіація в збройних силах і воєнних конфліктах 1991-2021 рр.: еволюція організаційної структури, техніки і бойового застосування» до захисту у відповідній спеціалізованій вченій раді щодо здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 — історія та археологія. Вважаю, що подана на захист дисертація відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (пп. 5-9) «Порядок присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії» і Наказу МО і НУ від 12 січня 2017 р. № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», а її автор, В.В. Мельник, заслуговує присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 032 – Історія та археологія.

Завідувач кафедри гуманітарних наук
інституту психологічної підтримки персоналу
Національної академії сухопутних військ
імені гетьмана Петра Сагайдачного
Доктор наук з державного управління, професор

Анатолій КАЛЯЄВ

Особистий підпис рецензента доктора наук з державного управління,
професора КАЛЯЄВА Анатолія Олександровича засвідчую.

Заступник начальника Національної академії
сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
з наукової роботи
доктор технічних наук, професор

Володимир ГРАБЧАК

“25” 06 2025 р.

